

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 37-38 (2001)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 37-38 (2001)

Στο παζάρι της Φιλιπιάδας

Χρήστος Σκανδάλης

doi: [10.12681/prch.29222](https://doi.org/10.12681/prch.29222)

Copyright © 2022, Χρήστος Σκανδάλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σκανδάλης Χ. (2022). Στο παζάρι της Φιλιπιάδας. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (37-38), 159–164.
<https://doi.org/10.12681/prch.29222>

Στο παζάρι της Φιλιππιάδας

Διήγημα
του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΚΑΝΔΑΛΗ**
Συντ. Δάσκαλου - Συγγραφέα

Κάθε χρόνο “τ’ Αι-Δημητρίου”, κατέβαινε στο παζάρι της Φιλιππιάδας. Είχε δεν είχε αλισβερίσι και πάρε-δώσε! θα ’λεγε άνθρωπος σαν να ’χε τάμα.

Για το Νικόλα ο λόγος! Κινούσε από το χωριό του – ένα σκληρότοπο στο Ξεροβούνι, όπως και η πλάση των ανθρώπων εκεί – παραμονή τ’ απόβραδο, για να ’ναι από τους πρώτους πρωί πρωί τη μέρα του παζαριού. (Εμποροπανήγυρη το λέγανε και το γράφανε Δήμαρχος και αρχές του τόπου).

Το ίδιο κι αυτή τη χρονιά. Η Νικόλαινα, η γυναίκα του, που καλοήξε-ρε τα χούγια του άντρα της, τον ξεπροβόδισε με ευχές, ορμήνειες και διάτες μαζί.

– Με το καλό να πας και να ’ρθεις. Σα νοικοκύρης σε θέλω να γυρίσεις. Μα, άκου για μια ακόμη φορά και βάλτο καλά στο νου σου. Μη στρωθείς στο πιει σε κάνα καπηλειό και χαλάσεις τα λεφτά. Τα ’χεις ίσια-ίσια για ένα γαϊδούρι – γέρασε τ’ άλλο, δε βγάζει χειμώνα – και για μια κάπα να ξεχειμάσεις στα πρόβατα. Το γαϊδούρι να τ’ αγοράσεις από νοικοκύρη και την κάπα από τον καπά το Συγκούνα. Κι από αλλού πουθενά. Τ’ άκουσες;

– Ε, καλά, καλά, γυναίκα, έκανε εκείνος περνώντας στις πλάτες τον τροβά με το ψωμί και το προσφάγι.

Στο σταυροδρόμι, έξω από το χωριό, αντάμωσε άλλους πεντέξι. Ένα χωριανό, άλλους κοντοχωριανούς ή ξενοχωρίτες.

– Α, καλή παρέα! θα φτάσουμε τραγουδώντας ως τη Μπατάνσα (Παντάνασσα)! Και ήθελε να πει πως θα φτάνανε κουβεντιάζοντας, καλαμπουρίζοντας, ξεχνώντας κούραση και δρόμο όλη τη νύχτα. Κι ως τη Μπατάνσα, γιατί μετά, στο λίγο δρόμο ως το παζάρι, έπρεπε να ’χουν το νου τους. Αυτοκίνητα, άλλοι χωριάτες...

Από τούτους που γίνανε μια παρέα, ένας τραβούσε γελάδια για πού-

Πρεβεζάνικα Χρονικά

λημα κι άλλοι φορτιάρικα (μουλάρια, άλογα). Μόνο ο Νικόλας πήγαινε με τα χέρια άδεια και τον παρά στην τσέπη.

Περπατώντας, τραβώντας και σαλαγώντας τα ζώα, το 'φερνε η κουβέντα για πολλά και διάφορα. Πιότερο, όμως, λέγανε για το παζάρι.

– Λέτε να τα δώσουμε και φέτος γρήγορα τα ζωντανά; ο ένας.

– Α, ό,τι είπε ο άγιος στα Πέντε Πηγάδια, ο άλλος.

Ανάφερε τον άγιο τον “τσαγκαροσουβλομάτη”, ντε, μια και περνούσαν από τον τόπο του. Κάποιος πρόλαβε κι είπε με δυο λόγια τα γνωστά στα χωριά. Ότι δηλαδή άγιασε, τσαρουχάς όντας, επειδή προτίμησε να βγάλει το μάτι του με το τσαγκαροσουβλί, παρά να κοιτάξει τις γάμπες της χανούμισσας, καθώς ακούμπησε την πατούσα στην άμμο και της έπαιρνε μέτρο!...

Η κουβέντα πάντα γύρω από το παζάρι.

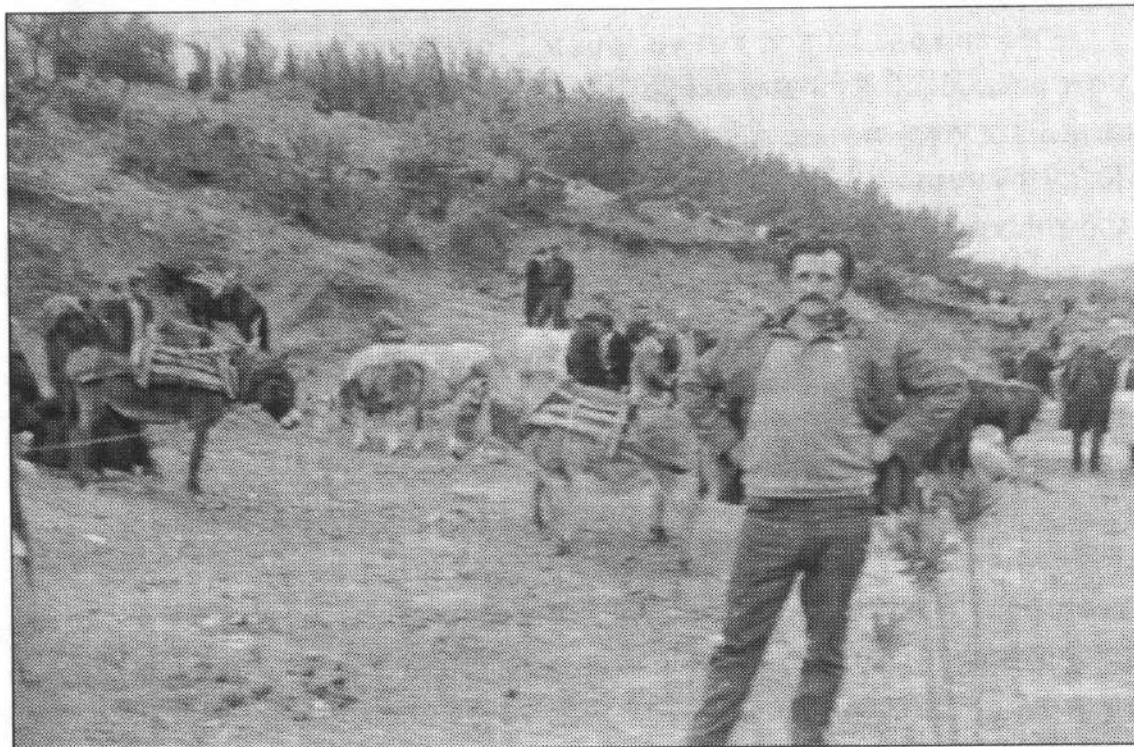
– Θα πέσει πολύ πράμα και φέτος στη Φιλιπιάδα!...

– Οπωσδήποτε! Αυτό γίνεται κάθε χρόνο!...

– Η αλήθεια να λέγεται, πέφτει πολύ πράμα. Καλό, μα και σκάρτο...

– Ε, πώς να το κάνουμε! Δεν είναι μόνο άγιοι στα παζάρια. Πάντως, το πανηγύρι της Φιλιπιάδας έχει τ' όνομα για το καλό πράμα.

Λέγοντας πράμα, εννοούσαν το κάθε λογής εμπόρευμα: Ζώα γερά, διαλεχτά που να γυαλίζει η τρίχα τους, αλλά και κακορίζικα, γέρικα

«Ζώα γερά, διαλεχτά... αλλά και κακορίζικα, γέρικα» (Φωτ. 1971)

κ.λπ. Τι κάπες, τι βλάρια για σκούτινα και δίμυτα, τι βελέντζες, φλοκάτες, τι τράγια τσόλια, τι σακιά και τροβάδες, τι πάνινα και βαμπακερά. Μέχρι σκόρδα, κρεμμύδια, καρύδια, μύγδαλα, σύκα, σαμάρια, ζέματα, κυπροκούδουνα, σουγιάδες και βάλε ένα σωρό ακόμα. Να πούμε και ρίγανη, δεν είναι παράξενο...

Το παζάρι της Φιλιππιάδας γίνεται το φθινόπωρο πάνω στο Αϊδημητριάτικο καλοκαιράκι. Άλλο, αν καμιά φορά αγριέψει ο καιρός και βρέξει.

Ο πολύξερος της παρέας έφερε την κουβέντα και για την ιστορία του παζαριού. Πότε και πώς δηλαδή πρωτοάνοιξε. Μάλιστα, δεν είπε μόνο λόγια που άκουσε. Επικαλέστηκε και φυλλάδα που διάβασε και την είχε στο σπίτι του αντιγραμμένη. Κι έλεγε το γραπτό από το παλιό αυτό βιβλίο ότι επί Τουρκοκρατίας παζάρι γινόταν μόνο στην Άρτα, το λεγόμενο Μουχούστι. Μάλιστα, άρχιζε στις 14 Σεπτέμβρη, του Σταυρού και έπεφτε κόσμος, ζώα και εμπορεύματα από όλη την Ήπειρο, την Ακαρνανία και τα Επτάνησα ακόμη. Μετά που έγινε ελληνικό στην Άρτα, δεν μπορούσε ο κόσμος από το σκλαβωμένο ακόμα μέρος να πάει εκεί. Έτσι, απέναντι στη Φιλιππιάδα, που ανήκε στο Οθωμανικό κράτος, στήθηκε άλλο παζάρι την ίδια ημερομηνία. Κι έρχονταν εδώ έμποροι και κοσμάκης από την Πρέβεζα, το Φανάρι, την Παραμυθιά, τα Γιάννενα κι από αλλού. Και τελείωσε την κουβέντα του ο πολύξερος της παρέας με τη φυλλάδα:

– Να καταλάβετε, τούρκικο απ’ εδώ, ελληνικό απ’ εκεί και δυο παζάρια με σύνορο στη μέση. Μετά που έγινε ελληνικό και στη Φιλιππιάδα, μεταφέρθηκε το παζάρι της “τ’ Αι-Δημητρίου”.

– Βέβαια, γιατί δεν μπορούσαν να σταθούν δυο παζάρια τον ίδιο καιρό και μια ώρα δρόμο το ένα από τ’ άλλο, συμφώνησαν όλοι.

Τη νύχτα σταμάτησαν σε μια χερσιά να ξαποστάσουν οι ίδιοι και τα ζώα. Άναψαν φωτιά – στην κρύα φθινοπωρινή βραδιά δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς άνθρωπος. Πύρωσαν λίγο το ψωμί να προσφαγίσουν με τυρί. Τα χοντρικά άρπαξαν κι αυτά κάμποσες χαψιές στον όχτο, καθώς ήταν δεμένα. Ναι, ήταν και το χορτάρι που έφερναν μαζί τους, μα το φύλαγαν για το παζάρι, να ταΐσουν τα ζώα, ώσπου να πωληθούν. Η στάση αυτή επιβαλλόταν και για έναν άλλο λόγο. Να περάσει η νύχτα, ώστε να βρεθούν χαράματα και φεύγοντας στη Μπατάνσα και στη δημοσιά.

Να μη τα πολυλογούμε, φτάσανε καλά στο παζάρι. Πιάσανε μεριά και δέσανε τα ζώα στο χώρο της ζωοπανήγυρης. Τα εγκαίνια και τα πανηγύρια... τα είχε κάνει ο Δήμαρχος την παραμονή το βράδυ.

«... στου Συγκούνα τσοπαναράιοι και χωριάτες δοκίμαζαν τις κάπες» (Φωτ. 1971)

Ο Νικόλας τράβηξε ίσια για του Συγκούνα. Τούτος ο καπός ράφτης ήταν ακουστός για τη μαστοριά του στο ράψιμο της κάπας – δεν έβασε ποτέ νερό στις πλάτες. Παλιός στην τέχνη. Και τ' όνομά του μαρτυράει ότι ο παππούς του έφτιαχνε σεγκούνες αντρικές. Καλότυχος που μπήκε κι ο γιος του στην τέχνη του καπά και κάθε χρόνο, νάτος στο παζάρι της Φιλιπιάδας.

Εδώ στου Συγκούνα τσοπαναράιοι και χωριάτες κτηνοτρόφοι δοκίμαζαν και ξαναδοκίμαζαν τις κάπες. Διάλεξε κι ο Νικόλας μια και την πήρε πάνω του. Όχι για τίποτε άλλο, απλώς να δει πώς του έρχεται στο μάκρος. Μη και του σβαρνιέται δηλαδή. Κι η Νικόλαινα που γνώριζε τη ραψιά του Συγκούνα, δε θα 'χε να πει τίποτε στο Νικόλα.

“Με γειά! Καλό ξεχειμώνιασμα”. Πλήρωσε και την πήρε παραμάσκαλα. Του 'δειξαν και τα γαϊδούρια να διαλέξει.

– Καλά, έκανε εκείνος. Από γομάρια στο παζάρι της Φιλιπιάδας, άλλο καλό. Παίρνω το καλύτερο αύριο, το καβαλάω και πάω για το χωριό μου! Τράβηξε για το καπηλειό. Έτσι, για να βρέξει λίγο το λαρύγγι του!

Το μισό έφερε το διπλό και το εικοσάδιπλο. Έβαλε και τα όργανα να βαρέσουν με τις ώρες!

– Γειά σου, μερακλή Νικόλα, οι τσιαμπάσπδες που τότε ξέρανε χρόνια τώρα στο παζάρι της Φιλιπιάδας.

Η ζυγιά τα όργανα όρθια! Το κλαρίνο στ' αυτί και το ντέφι στο πόδι του όταν άρχισαν το τραγούδι που ήταν η αδυναμία του:

« Δε φταί -μωρέ- δε φταίει η μαύρη Λάβδανη!
 Δε φταίει η μαύρη Λάβδανη, μηδέ τα Λέλοβα¹.
 Καντζάς² και Ποδογόρα³ κι αυτή η μαύρη Κρανιά,
 Ζερβό και το Μπουλμέτ⁴ κι αυτό το Ντάραντ⁵!
 Δε φταίει το Νικολίτσι κι ουδέ η Νάσιαρη⁶.
 Δε φταίει η Παπαδάτα κι αυτά τα Μηλιανά,
 μον' φταίει ο Γούσ' Μπατσιούλης με τον παπα-Κολιό,
 που δώσαν την κοπέλα μες στον Αλή πασά! »

Το πρωί ξύπνησε από τα γκαρίσματα των γαϊδουριών του παζαριού. Βρέθηκε να κοιμάται εκεί στο ζωπάζαρο τυλιγμένος στην κάπα του. Τότε θυμήθηκε και το γαϊδούρι που θα αγόραζε. Έβγαλε τη σακούλα με τα λεφτά. Μέτρησε, ξαναμέτρησε, αφάιρεσε τόσα... για την κάπα. Τα υπόλοιπα έπρεπε να τα 'χε για το γαϊδούρι! Αχ, έρμο πιωτό τι κάνει!...

Να πάρει τώρα γαϊδούρι νέο κι από νοικοκύρη, όπως του είχε πει η Νικόλαινα, ήταν αδύνατο! Ξεμάκρυνε με τρόπο από το ζωπάζαρο και τράβηξε κατά την άκρη της Φιλιππιάδας. Εκεί ήταν κατασκηνωμένοι οι γύφτοι. Πηγαينوέρχονταν στο παζάρι, αλλά είχαν κι αυτοί εκεί έξω πολλά άλογα και γαϊδουράκια, τα περισσότερα ψοφίμια. Γιατί όχι, αγόραζαν κι από αυτούς κάμποσοι χωριάτες.

Μόλις πλησίασε ο Νικόλας, τον άρπαξε ο πρώτος τσιαμπάσης γύφτος:
 – Γαϊδούρια πρώτης και φτηνά, κουμπάρε!...

Το μάτι του Νικόλα έπεσε σ' ένα γαϊδαράκο που φαινόταν σβέλτος. Ο γύφτος τον έβαλε να καβαλήσει το γαϊδούρι και να το φέρει μια γύρα. Έτσι έκαμε. Το ζώο έφευγε βολίδα, όταν το χτυπούσε στα πισινά χαμηλά. Το κοίταξε και στα δόντια. Γυάλιζαν σαν του λύκου!

– Θα το πάρω, είπε κρατώντας το από το καπίστρι.

Το σαμάρι παλιό, αλλά έτσι τα 'φερναν κι οι χωριάτες κι οι νοικοκυραίοι στο παζάρι. Σιγά μη κατέβάζαν για πούλημα φορτιάρικο με καινούργιο σαμάρι!

Ο γύφτος, που γελούσαν και τ' αυτιά του, χάρισε στο Νικόλα ένα κόσκινο.

– Χαλάλι σου, κουμπάρε, που μου 'κανες σεφτέ, του 'πε.

1. Θεσπρωτικό 2. Στεφάνη 3. Ριζοβούνι 4. Γαλατάς 5. Ελιά 6. Άσσος

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Στο χωριό που γύρισε, η Νικόλαινα καλοκοίταξε πρώτα την κάπα. Την είχε από το Συγκούνα, δε χωρούσε αμφιβολία. Γυρόφερνε απ' εδώ, γυρόφερνε απ' εκεί το γαϊδούρι μετά κι όλο ρωτούσε:

– Το 'χεις από το παζάρι, ορέ προκομένε κι από νοικοκύρη άνθρωπο;
– Από νοικοκύρη, γυναίκα. Μα να ξέρεις τώρα τελευταία σκάρτεψαν κι οι χωριάτες.

– Καλά, ο χρόνος θα το δείξει, έκανε εκείνη και τράβηξε το ζώο να το ποτίσει και να το ταΐσει.

Το παλιό ψόφησε, μα και τούτο κοντά του πήγαινε! Με το ζόρι να φτάσει στο μύλο με το λίγο άλεσμα και να γυρίσει. Και η γκρίνια στο Νικόλα από τη Νικόλαινα έδινε κι έπαιρνε. Ότι τονε γελάσανε και του πουλήσανε το ψοφίμι.

Στο έβγα του χειμώνα που οι τροφές στον αχυρώνα λιγοστεύουν, η Νικόλαινα παραξενεύτηκε σαν βρήκε κρυμμένο ένα κόσκινο ολοκαίνουργο. Το 'φερε στο Νικόλα.

– Πώς βρέθηκε τούτο στον αχυρώνα, άντρα μου;

Τι να 'κανε ο Νικόλας; Της τα ομολόγησε όλα και παραδέχθηκε ότι τονε γέλασε ο γύφτος βάζοντας νέφτι στα πισινά του ζώου να φεύγει γρήγορα και τροχίζοντας τα δόντια του.

– Το κόσκινο ήταν το σίγουρο πράμα από το γύφτο και το 'κρυψες!
Και τον φοβέρισε:

– Αν ματαδεείς παζάρι της Φιλιπιάδας να μου τρυπήσεις τη μύτη!

Δεν ξέρουμε, αν έπιασε η φοβέρα της, γιατί ο Νικόλας περίμενε πό-
τε να έρθει πάλι τ' "Αι-Δημητριού"...